

Токар Ігор Юрійович

викладач кафедри
спеціальної фізичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПІДГОТОВКА ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Нещодавно проведена реформа Міністерства внутрішніх справ України, створила орган нового зразку – Національну поліцію України, який у своїй діяльності керується Основним Законом [1] та Законом України «Про Національну поліцію» від 06.08.2015 р [2].

Разом із реформуванням структури Національної поліції, зазнала змін і система підготовки поліцейських, але на сучасному етапі формування відповідної структури існує маса неточностей, що потребують їх вирішення та створюють практичне підґрунтя для подальших наукових пошуків.

Належить розпочати із аналізу національної системи підготовки поліцейських, що виражається у декількох формах навчання. Патрульна поліція України, має термін навчання 3 місяці, протягом якого відбуваються практичні та семінарські заняття з найбільш важливих для діяльності правоохоронця дисциплін, а саме: адміністративне право та адміністративна діяльність національної поліції, юридична психологія, кримінальне право, тактико-спеціальна підготовка та вогнева підготовка.

Інакша форма підготовки поліцейських кадрів (кадрів органів досудового розслідування та кримінальної поліції) залишається незмінною і полягає у здобутті вищої юридичної освіти на базі вищого навчального закладу зі специфічними умовами навчання. Протягом 4-х років навчання у ВНЗ зі специфічними умовами навчання, курсанти опановують велику кількість юридичних дисциплін, більшість яких націлена на підготовку висококваліфікованого юриста.

З огляду на систему підготовки поліцейських в цілому, належить зазначити, що термін підготовки патрульних поліцейських надзвичайно короткий, тобто такий протягом якого нові кадри не в повній мірі розуміють сутність свого призначення під час несення служби та в недостатній мірі опановують всіма теоретичними та практичними знаннями і вміннями, а строк підготовки слідчих та працівників кримінальної поліції, порівнюючи із міжнародними системами є надто довгим, можливо з огляду на велику кількість дисциплін або-ж широту навчального процесу.

Доцільно зазначити, що найбільш ефективним було-б використання досвіду країн, що вже інтегровані до європейського простору та ті з якими Україна має спільний кордон. Однією з таких країн, є Республіка Польща.

Інтеграція відповідної держави до європейського співтовариства зумовила необхідність створення нової концепції підготовки кадрів поліції, що полягала у збільшенні кількості юридичних дисциплін у навчальній програмі, а згодом призвела і до збільшення обсягу навчання взагалі. За даними статистики з 2001 року кількість юридичних дисциплін, що викладались у працівників поліції на базі середньої освіти, збільшилась з 10 до 14 [3].

За новою програмою майбутні польські поліцейські вивчають наступні дисципліни: правові питання; принципи професійної етики поліцейського та прав людини; користування засобами радіозв'язку та інформаційних систем; ідентифікація осіб; використання ресурсів прямого примусу і вогнепальної зброї; надання першої допомоги потерпілому; затримання особи; здійснення особистого контролю та обшуку осіб, приміщень і речей; несення служби у патрулі; несення служби в конвоях і приміщеннях для затриманих осіб; вжиття заходів по відношенню до учасників дорожнього руху; виявлення правопорушників та здійснення заходів у випадках правопорушень, попередження злочинних явищ; підготовка зі стрільби, тактики і методів втручання.

В свою чергу доктор М. Руг, справедливо відзначає, що для нормальної діяльності офіцер поліції має володіти не тільки фізичними можливостями та спеціальними знаннями, але і бути юридично освіченою особою, що надзвичайно важливо у демократичній державі [4].

На нашу думку, на сучасному етапі демократизації суспільства, офіцер поліції має бути кваліфікованим юристом, оскільки, вбачаючи об'єктивні обставини, що полягають в необхідності знати не тільки свої права та обов'язки, а й відповідні положення осіб щодо яких здійснюється захист. Таким чином досягнення вказаних цілей зумовить зменшення непорозумінь, що виникають між поліцейськими та громадянами і в свою чергу сприятиме формуванню позитивного іміджу працівника поліції в очах громадян.

Найбільш ефективними, на думку вчених, є британська та німецька системи підготовки кадрів для поліції.

Система освітніх установ Об'єднаного Королівства представлена навчальними центрами і єдиним загальнонаціональним центром з підготовки керівних кадрів поліції – Коледжем підготовки кадрів поліції в м. Бремшілле. Навчальна програма цього коледжу приведена у відповідність із навчальними програмами більшості англійських університетів. Розклад занять в коледжі сплановано таким чином, щоб студенти тісно співпрацювали один з одним.

Така співпраця повинна розвинути у майбутніх поліцейських довіру один до одного, та злагоджену роботу в команді. Довіра між поліцейськими має особливо велике значення в екстремальних ситуаціях, під час виконання службових обов'язків, у випадках коли існує загроза життю або здоров'ю поліцейських або інших осіб.

При розробці навчальних програм для коледжу, серед тем, які безпосередньо стосуються діяльності поліції, пріоритет віддається таким проблемам, як: боротьба з корупцією, тероризмом, організованою злочинністю, розповсюдженням та зловживанням наркотиками, дотриманням та захистом прав людини.

Для підготовки закордонних поліцейських коледж пропонує спеціально розроблені програми – «Англійський курс поліцейського навчання» призначений для старших поліцейських, і «Європейський курс старших детективів». Кожна з названих програм розрахована на чотири тижні.

Ще однією з найбільш ефективних форм підготовки поліцейських вищого рівня є організація навчання у Вищій школі поліції Німеччини у м. Мюнстер. Навчання в ній здійснюється на принципах Болонського процесу [5].

Конкурс у цей навчальний заклад традиційно високий, тому абітурієнти мають, як правило, дипломи з відзнакою. Як відзначають співробітники і кері-

вництво школи, справедливе ставлення до претендентів і відсутність протекціонізму – це основна вимога при відборі абітурієнтів.

Кількість працівників, зарахованих на навчання в дану школу поліції, суворо відповідає кількості вакантних посад у поліцейській системі Німеччини. Обсяг цього «державного замовлення» на підготовку кадрів для правоохоронної системи визначають міністри внутрішніх справ Федеративних земель.

Професійний контроль за діяльністю школи здійснює спеціальний представницький орган – Кураторіум, до складу якого входять представники федерації і земель.

Термін навчання в школі – два роки. Причому перший рік навчання може бути пройдений під контролем представників школи у навчальних закладах земель Німеччини або навчальному закладі Федеральної кримінальної поліції, другий рік – безпосередньо у Вищій школі поліції Німеччини. Якщо в перші й період виявляється, що службовець не придатний для служби на управлінській посаді, його звільняють.

Серед видів занять переважають активні методи навчання, які моделюють реальні умови службової діяльності поліцейського. При практичному навчанні переважає тренінг, тобто відтворення практичних ситуацій, дій поліцейського патруля при різного роду ситуаціях.

Аудиторні заняття розподіляються наступним чином: 25% часу – лекції, 25% – дискусії, 40% – практичні заняття, тренування, ділові та рольові ігри, 10% – семінари, більшість яких носить міжпредметний характер. Протягом наступного року проводиться регулярний контроль засвоєних знань [6].

Після закінчення навчання на основному курсі, із кожного з 9 модулів слухачі здають іспити, а на останньому році навчання пишуть і захищають кваліфікаційну роботу на ступінь магістра. Після закінчення такого типу навчального процесу співробітник отримує кваліфікацію поліцейського радника або радника з кримінальних справ.

Отже, на основі проведеного дослідження слід обґрунтувати висновок про те, що в Україні система підготовки поліцейських на сьогоднішній день, знаходиться в стані перманентного розвитку і до сучасних європейських аналогів їй необхідно пройти тривалий час утвердження. Відповідне положення полягає хоча-би у тому, що термін навчання Українського поліцейського триває наприклад 12 тижнів, а аналогічний німецький поліцейський приступає до виконання службових обов'язків через два роки навчання, маючи відповідні теоретичні знання та практичні навички.

Окремої уваги потребує загальна система навчання поліцейських в Україні, на нашу думку, необхідно вдосконалити її в аспекті системності та взяти за основу приклад зарубіжних країн. Відповідна пропозиція полягає в тому, що кожен поліцейський, не зможе стати слідчим чи оперуповноваженим карного розшуку Національної поліції, поки не відпрацює рік патрульним поліцейським, після чого матиме змогу вступити до Вищої Школи Поліції та після визначеного терміну навчання стати кваліфікованим поліцейським-юристом.

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 2-го скликання від 28.06.1996 р.// Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.

2. . Закон України «Про національну поліцію» від 2 липня 2015 р [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

3. Руг М. Юридические предметі в програме обучения Высшей школы полиции, современное состояние, перспективы развития // Проблемы развития образования, юридической науки и практики: материалы междунар.науч.конф. посвященной 45-летию Академии МВД Республики Беларусь/ Под общ. Ред.. И.И. Басецкого. Минск, 2003.

4. Руг М. Юридические предметі в програме обучения Высшей школы полиции, современное состояние, перспективы развития // Проблемы развития образования, юридической науки и практики: материалы междунар.науч.конф. посвященной 45-летию Академии МВД Республики Беларусь/ Под общ. Ред.. И.И. Басецкого. Минск, 2003, с.12

5. Зарічанський О.А. – Використання зарубіжного досвіду у процесі формування правової культури майбутніх правоохоронців – [електронний ресурс] – режим доступу: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp4/vyhovanna/zarichanskij.pdf.

6. Зарічанський О.А. – Використання зарубіжного досвіду у процесі формування правової культури майбутніх правоохоронців – [електронний ресурс] – режим доступу: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp4/vyhovanna/zarichanskij.pdf.

Турчанікова Ганна Олександрівна
ад'юнкт кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФОРМ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Службово-бойова діяльність сил охорони правопорядку, загаломта підрозділів Національної поліції, зокрема, як державна форма забезпечення внутрішньої безпеки України від протиправних посяганьполягає у спеціальних, профілактичних, охоронних, режимних, захисних, ізоляційно-обмежувальних заходах і діях, що ведуться під керівництвом центрального органу виконавчої влади з метою забезпечення публічної безпеки та охорони публічного порядку.

Сучасний стан реформування військових формувань та правоохоронних органів спеціального призначення поки що не сприяє ефективному виконанню службово-бойових завдань щодо забезпечення Національної безпеки.

Аналіз чинних нормативно-правових актів та статутних документів, які визначають службово-бойову діяльність сил охорони правопорядку, свідчить, про невизначеність деяких понять, зокрема «форма службово-бойової діяльності». Пояснити це можна тим, що, незважаючи на їх значущість, у теорії службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку не приділено належної уваги з'ясуванню визначень і систематизації основоположних понять, що й призвело до термінологічної невизначеності і негативно позначається на теорії і практиці службово-бойової діяльності.

Недостатність уваги з боку наукових кіл до проблеми з'ясування визначень і систематизації основоположних понять службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку призвело до термінологічної невизначеності, що перешкоджає розумінню сутності правоохоронної діяльності, не сприяє пошуку нових і ефективних форм і способів виконання службово-бойових завдань, предметній оцінці досвіду діяльності суб'єктів службово-бойової діяльності у різних умовах оперативної обстановки та всебічному аналізу оперативної і бойової підготовки сил. На практиці це, на наш погляд, ускладнює розуміння най-